

صدمه به هر قسمت از نخاع در سرتاسر کانال نخاعی، اغلب باعث ایجاد تغییرات دائمی در قدرت عضلانی، حس و حرکت بدن در زیر محل آسیب دیده می‌شود. آسیب نخاع، زندگی بیمار را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

بسیاری از دانشمندان، امیدوارند که روزی بتوانند آسیب‌های نخاعی را درمان کنند. تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که درمان و بازتوانی برای فردی که دچار این آسیب‌دیدگی شده، امکان زندگی مستقل را فراهم می‌کند. پس از آسیب نخاعی، کنترل بدن به دو عامل محل آسیب‌دیدگی در نخاع و شدت آسیب‌دیدگی بستگی دارد. شدت آسیب‌دیدگی به صورت زیر تقسیم می‌شود:

*** آسیب‌دیدگی کامل (فلج کامل): اگر حس و حرکت اندام‌ها کاملاً از بین رفته باشند، آسیب‌دیدگی کامل گویند.
*** آسیب‌دیدگی ناقص (فلج ناقص): اگر پس از آسیب نخاعی بعضی از عملکردهای حسی و حرکتی باقی مانده باشد، این آسیب از نوع ناقص است.

علائم و نشانه‌ها

آسیب‌های نخاعی از هر نوع که باشند، برخی از علائم زیر را در پی خواهند داشت:

*** عدم توانایی برای حرکت

*** از دست دادن حس از جمله حس نکردن گرما، سرما و لمس

*** عدم توانایی در کنترل ادرار یا مدفوع

*** گرفتگی شدید عضلات

*** تغییر در فعالیت جنسی و حاملگی

*** درد یا سوزش شدید ناشی از آسیب در رشته‌های عصبی نخاع

*** تنگی نفس وعدم توانایی در سرفه کردن و خارج کردن خلط

رایج‌ترین دلایل آسیب نخاعی عبارتند از:

*** تصادفات وسایل نقلیه

*** سقوط از ارتفاع

زمین خوردن در افراد سالخورده از مهم‌ترین دلایل بروز آسیب نخاعی است.

*** فعالیت‌های خشونت‌آمیز

برخی از آسیب‌های نخاعی در نتیجه‌ی برخورد‌های خشونت‌آمیز، مانند استفاده از گلوله و چاقو رخ می‌دهند.

*** مصرف الکل

از هر ۴ بیماری که دچار آسیب نخاعی می‌شوند یکی به علت مصرف الکل است.

*** برخی بیماری‌ها

سرطان، آرتروز، پوکی استخوان، التهاب و ورم نخاع نیز می‌توانند باعث آسیب نخاعی شوند.

عوارض احتمالی

عوارض احتمالی که به دنبال آسیب نخاعی ایجاد می‌شوند عبارتند از:

بی‌اختیاری ادرار - بی‌حسی در پوست - افزایش یا کاهش فشارخون - مشکلات تنفسی - عدم تناسب اندام (لاغری یا چاقی) - عدم سلامت جنسی - درد عضلات و مفاصل - افسردگی

تشخیص

پزشک با بررسی دقیق فعالیت‌های حسی و حرکتی بیمار و پرسیدن سوالاتی در مورد حادثه، قادر به تشخیص آسیب نخاعی خواهد بود. اما اگر شخص مصدوم احساس ناراحتی

در گردن داشته باشد و یا به طور کامل هوشیار نباشد و یا علائم ضعف و آسیب عصبی آشکار باشند، روش‌های تشخیصی فوری انجام می‌شود. برخی از این روش‌ها عبارتند از:

*** سی‌تی‌اسکن

*** تصویربرداری با اشعه‌ی ایکس

*** ام‌آر‌آی (MRI)

درمان

متأسفانه هیچ راهی برای برطرف کردن آسیب نخاعی وجود ندارد.

هدف از درمان آسیب نخاعی، جلوگیری از آسیب‌های بیشتر و توانمند کردن فرد آسیب‌دیده برای بازگشت به زندگی طبیعی است.

اقدامات فوری در آسیب‌های نخاعی

در اتاق اورژانس، پزشکان موارد زیر را انجام می‌دهند:

*** تنظیم توانایی فرد برای نفس کشیدن

*** جلوگیری از شوک

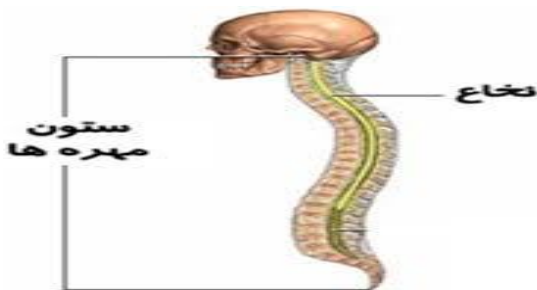
*** جلوگیری از ایجاد مشکل در دفع ادرار یا مدفوع و یا مشکل قلبی و عروقی و تشکیل لخته خون در رگ‌ها

*** استفاده از داروها

*** بی‌حرکت کردن بیمار: در صورت بروز حادثه، بی‌حرکت کردن ستون فقرات کمک بزرگی به بیمار می‌کند. برای این کار از گردنبندهای طبی سفت و تخت‌های خاص استفاده می‌شود.

*** جراحی: جراحی برای برداشتن قطعات شکسته‌شده مهره‌ها، اشیاء خارجی فرورفته در ستون فقرات، دیسک

آسیب نخاعی

نکات مهم:

اگر ضربه‌ی محکمی به سر یا گردن بیمار وارد شود، برای بررسی احتمال آسیب نخاعی به کمک‌های فوری پزشکی نیاز است. بهتر است فرض را بر این بگذارید که فرد آسیب دیده دچار آسیب نخاعی شده است، مگر این‌که خلاف آن ثابت شود، زیرا:

****علائم مربوط به آسیب نخاعی، بلافاصله ظاهر نمی‌شوند. اگر آسیب نخاعی تشخیص داده نشود، صدمات بزرگتری در پی خواهد داشت.**

****بی‌حسی یا فلج ممکن است به دلیل ورم نخاع یا خونریزی در اطراف نخاع ایجاد شود.**

****زمان از دست رفته از لحظه آسیب‌دیدگی تا مراجعه به پزشک و درمان در تعیین میزان مشکلات و میزان بهبودی بیمار نقش بسیار مهمی دارد.**

اگر تصور می‌کنید که فردی دچار آسیب گردن یا کمر شده است:

****فرد آسیب دیده را حرکت ندهید (ممکن است فلجی دائم برای بیمار ایجاد شود).**

****بلافاصله به مرکز اورژانس شهر (تماس با شماره ۱۱۵) اطلاع دهید.**

****فرد مصدوم را بی‌حرکت نگه دارید.**

****پارچه‌های سنگین در هر دو طرف گردن فرد آسیب دیده قرار دهید و با این‌که سر وی را از هرگونه حرکت دادن حفظ کنید تا زمانی که آمبولانس اورژانس شهر برسد.**

****برخی کمک‌های اولیه‌ی اصلی مانند متوقف کردن خونریزی را برای فرد آماده کنید.**

بیرون زده انجام می‌شود. به‌علاوه جراحی برای بی‌حرکت کردن ستون فقرات و جلوگیری از درد توصیه می‌شود.

پیشگیری از آسیب های نخاعی

← اجتناب از قرارگیری در موقعیت های سقوط مانند

استفاده از نردبان

← رانندگی ایمن و بستن کمربند ایمنی در وسایل نقلیه

موتوری

← استفاده از وسایل حفاظتی مناسب در هنگام ورزش

فیزیوتراپی یا توانبخشی

اعضای تیم توانبخشی کار با فرد آسیب دیده را زمانی آغاز می‌کنند که بیمار در مراحل اولیه‌ی بازبازی و بهبود است. این تیم شامل متخصص فیزیوتراپی، متخصص کاردرمانی، پرستار توانبخشی، روانشناس توانبخشی، مددکار اجتماعی، متخصص تغذیه، روان‌درمانگر تفریحی و یک متخصص طب جسمانی هستند. در ابتدای کار توانبخشی، پزشک به ترمیم نگهداری و تقویت فعالیت عضلات آسیب دیده، بازسازی مهارت‌های حرکتی ظریف و یادگیری روش‌هایی برای انجام فعالیت‌های روزمره می‌پردازد. در این مراکز به بیماران آموزش داده می‌شود که سرگرمی‌های مورد علاقه‌ی خود را انجام دهند، در فعالیت‌های اجتماعی شرکت کنند و به مدرسه یا محل کار خود برگردند.

همچنین برای کنترل درد، گرفتگی عضلانی، کنترل مثانه، روده و بهبود فعالیت‌های جنسی بیمار، از داروهای خاص طبق دستور پزشک استفاده می‌شود.

کد: PM-06-106-A

شاسنامه پمفلت آموزشی

عنوان	آسیب نخاعی
تهیه کننده	آذر محمدی سوپروایزر آموزش سلامت
تأیید کننده	کارگروه آموزش به بیمار
سال تهیه: ۱۴۰۱	سال بازبینی: ۱۴۰۵
منبع:	آموزش به بیمار و خانواده - تالیف: فاطمه غفاری - زهرا فتوکیان چاپ سوم ۱۴۰۱
پزشک نایب‌کننده و ناظر کیفی دکتر سید عباس رخسا	

